

ТИПОВА ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Географія у
21 столітті: ГІС-технології, екологія та просторове мислення»

Розробник(и): ФОП Гончар Костянтин Вікторович ЄДРПОУ 1977306973

Рецензент(и): Фізична особа підприємець К.В. Гончар

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми - Сучасна географія - це наука про майбутнє планети. Вчитель має навчити дітей користуватися картографічними даними та розуміти глобальні взаємозв'язки.

Цільова група: Вчителі географії, екології, керівники краєзнавчих гуртків.

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06-1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми - Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації - Удосконалення фахових компетенцій вчителів щодо формування просторової грамотності учнів.

Завдання підвищення кваліфікації:

- Методика використання геоінформаційних систем у навчанні
- Аналіз сучасних демографічних та економічних процесів світу
- Організація проектів зі сталого розвитку громади
- Використання VR-турів для вивчення віддалених регіонів

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- предметно-географічна компетентність
- картографічна грамотність
- екологічна свідомість
- цифрова компетентність

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Вчителі зможуть зробити предмет прикладним та цікавим, навчать учнів аналізувати геопросторові дані та відповідально ставитися до ресурсів Землі.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації - Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації - Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
1	Kahoot - онлайн сервіс для створення інтерактивних завдань.	1	1-29	2-30
2	Візуалізація сучасного уроку. Інструменти вчителя.	1	1-29	2-30
3	Географічна освіта новітнього часу: інтеграція, трансдисциплінарність, STEM-потенціал, збалансованість	1	1-29	2-30
4	Змішане навчання як інструмент підвищення ефективності навчання. Ротація за станціями	1	1-29	2-30
5	Рефлексія на уроці: яскраві вправи для підбиття підсумків занять	1	1-29	2-30
6	Ефективне онлайн навчання. Методики 25/26.	1	1-29	2-30
7	Максимізація розуміння учнів за допомогою методів візуалізації.	1	1-29	2-30
8	Покращуємо враження від уроку: лайфхаки, які допоможуть зробити його цікавим і приємним.	1	1-29	2-30
9	Побудова кращого мозку: ефективні методи покращення запам'ятовування.	1	1-29	2-30
10	Удосконалення інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників.	1	1-29	2-30
11	Інтеграція технологій та елементів STEM на уроках географії НУШ 7 клас	1	1-29	2-30
12	Формування природничо-екологічної компетентності на уроках НУШ	1	1-29	2-30
13	Географія у 8 класі: мотивація учнів до навчання в умовах НУШ.	1	1-29	2-30
14	Розвиток soft skills на уроках географії: критичне мислення, комунікація, креативність	1	1-29	2-30
15	Географія майбутнього: як через предмет готувати учня до реального життя у 8 класах НУШ	1	1-29	2-30
16	Рефлексія на уроках географії: як навчити учня оцінювати власний прогрес	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
17	Географія, що вчить думати: інструменти самооцінювання для 6-9 класів.	1	1-29	2-30
18	Мислити образами: моделі, схеми й інфографіка на сучасному уроці географії та інтегрованих курсах.	1	1-29	2-30
19	Економічна географія без нудьги: як зробити 9 клас практичним і життєвим	1	1-29	2-30
20	Урок, що пояснює світ: перетворюємо економічну географію у 9 класах НУШ на практику життя.	1	1-29	2-30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Тема 1. Kahoot - онлайн сервіс для створення інтерактивних завдань.

Ключові питання теми: Kahoot - це онлайн сервіс для створення інтерактивних завдань. Дозволяє створювати тести, опитування, вікторини. Платформу можна використовувати під час роботи з будь-якими віковими категоріями. Добре підійде як для молодшої школи, так і для дорослих людей.

Тема 2. Візуалізація сучасного уроку. Інструменти вчителя.

Ключові питання теми: 1. Алгоритм роботи в сервісі Canva 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? На прикладі історії або громадянської освіти

Тема 3. Географічна освіта новітнього часу: інтеграція, трансдисциплінарність, STEM-потенціал, збалансованість

Ключові питання теми: Лекторій висвітлюватиме сучасні проблеми географічної освіти новітнього часу. Зокрема: - надасть можливість для структурування варіативного складу інтеграцій географії з предметними полями; - розкриє трансдисциплінарний потенціал предмету географія з науковими напрямками; - механізми переходу вчителя географії до включення STEM у свій предмет; - механізми переходу вчителя географії до біології, фізики, хімії; - умови та принципи формування комплексної природничої інтеграції біологія географія фізика хімія на основі географічного простору та часу; - реалізовані кейси комплексної природничої інтеграції; - проектна методика навчання та її розвиток в методіку проектних днів; - географічна освіта в парадигмі збалансованого сталого розвитку та кейси реалізації; - предмет географія в поєднанні з матеріалами 'Зелений пакет'; - шкільна біогеографія.

Тема 4. Змішане навчання як інструмент підвищення ефективності навчання. Ротація за станціями

Ключові питання теми: 1. Ефективне навчання 2. Blended-learning та його різновиди 3. Station rotation: від ідеї до втілення

Тема 5. Рефлексія на уроці: яскраві вправи для підбиття підсумків занять

Ключові питання теми: За допомогою рефлексії педагог достатньо швидко може дізнатися, чи добре засвоєно навчальний матеріал учнями та які види завдань були для них найбільш цікавими / корисними / важливими / важкими. Швидка і глибинна рефлексія. Вправи «Потяг», «Валіза», «Чай», «Подарунок», «Тир», «Долонька», «Риба» та інші

Тема 6. Ефективне онлайн навчання. Методики 25/26.

Ключові питання теми: сучасна освіта вимагає формувати нові знання та практичні вміння і навички для вдосконалення та ефективності онлайн навчання, що дають швидко адаптувати навчальний матеріал під психологічні особливості учнів; разом з тим розвивати дають можливість створити максимально комфортне психо-емоційне середовище під час дистанційної освіти.

Тема 7. Максимізація розуміння учнів за допомогою методів візуалізації.

Ключові питання теми: 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

Тема 8. Покращуємо враження від уроку: лайфхаки, які допоможуть зробити його цікавим і приємним.

Ключові питання теми: 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

Тема 9. Побудова кращого мозку: ефективні методи покращення запам'ятовування.

Ключові питання теми: Під час тренінгу педагоги матимуть змогу ознайомитися з процесами пам'яті та навчитися методам ефективного запам'ятовування

Тема 10. Удосконалення інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників.

Ключові питання теми: Сучасна школа потребує вчителів нової формації, успішних, вмотивованих, компетентних, готових працювати над розвитком та удосконаленням власних компетентностей.

Тема 11. Інтеграція технологій та елементів STEM на уроках географії НУШ 7 клас

Ключові питання теми: Зміст програми для підвищення кваліфікації вчителів за темою 'Інтеграція технологій та елементів STEM на уроках географії НУШ 7 клас' включає: ознайомлення з сучасними технологіями викладання географії, веб-сервісами, а також інтерактивними географічними симуляторами; навчання використанню елементів STEM наука, технологія, інженерія, математика для створення практичних завдань та проектів на уроках географії; практичне застосування здобутих знань у створенні інноваційних уроків з використанням сучасних технологій та STEM підходів; оцінювання та адаптація отриманих навичок до конкретного контексту Нової української школи та підвищення ефективності викладання географії в 7 класі.

Тема 12. Формування природничо-екологічної компетентності на уроках НУШ

Ключові питання теми: Вступне ознайомлення з концепцією Нової української школи та її цілями: учасники отримають загальне уявлення про сутність та основні принципи Нової української школи, зосереджені на розвитку критичного мислення, комунікативних навичок та практичної компетентності учнів. Приклади кейсів для формування природничо-екологічної компетентності на уроках НУШ

Тема 13. Географія у 8 класі: мотивація учнів до навчання в умовах НУШ.

Ключові питання теми: Ознайомити вчителів географії з сучасними тенденціями в освіті, зокрема з принципами НУШ. Розкрити особливості мотивації сучасних учнів та їхні потреби. Запропонувати конкретні методи та прийоми для підвищення мотивації учнів на уроках географії.

Надихнути вчителів на пошук нових підходів до викладання географії.

Тема 14. Розвиток soft skills на уроках географії: критичне мислення, комунікація, креативність

Ключові питання теми: Практичні методи та прийоми для цілеспрямованого розвитку soft skills на уроках географії, що сприятиме формуванню цілісної та успішної особистості учня.

Тема 15. Географія майбутнього: як через предмет готувати учня до реального життя у 8 класах НУШ

Ключові питання теми: Практичні методи та прийоми для цілеспрямованого розвитку soft skills на уроках географії, що сприятиме формуванню цілісної та успішної особистості учня.

Тема 16. Рефлексія на уроках географії: як навчити учня оцінювати власний прогрес

Ключові питання теми: Сутність рефлексії у природничій галузі. Види рефлексії на уроках географії. Інструменти самооцінювання: чек-листи, рубрики, щоденники спостережень, карти прогресу. Використання цифрових сервісів для рефлексії. Приклади завдань для учнів 6-9 класів.

Тема 17. Географія, що вчить думати: інструменти самооцінювання для 6-9 класів.

Ключові питання теми: Сутність рефлексії у природничій галузі. Види рефлексії на уроках географії. Інструменти самооцінювання: чек-листи, рубрики, щоденники спостережень, карти прогресу. Використання цифрових сервісів для рефлексії. Приклади завдань для учнів 6-9 класів.

Тема 18. Мислити образами: моделі, схеми й інфографіка на сучасному уроці географії та інтегрованих курсах.

Ключові питання теми: У межах виступу буде розглянуто роль візуального мислення в навчанні природничих дисциплін, причини переважання учнів абстрактними поясненнями та шляхи переходу від словесного пояснення до візуального конструювання знань. Учасники ознайомляться з прикладами використання моделей, схем, ментальних карт, навчальних коміксів та цифрових інструментів на уроках географії й інтегрованих курсах. Особливу увагу буде приділено тому, як візуалізація допомагає учням аналізувати, робити висновки, пояснювати явища та відстежувати власний навчальний прогрес.

Тема 19. Економічна географія без нудьги: як зробити 9 клас практичним і життєвим

Ключові питання теми: У виступі буде представлено сучасне бачення викладання економічної географії у 9 класі як інструменту розуміння реального світу. Акцент зроблено на переході від теоретичного викладу до практичного застосування знань через кейси, аналіз даних, моделювання ситуацій та інтерактивні методи навчання. Будуть продемонстровані приклади завдань, що формують економічне мислення, критичний аналіз і навички прийняття рішень.

Тема 20. Урок, що пояснює світ: перетворюємо економічну географію у 9 класах НУШ на практику життя.

Ключові питання теми: У виступі буде представлено сучасне бачення викладання економічної географії у 9 класі як інструменту розуміння реального світу. Акцент зроблено на переході від теоретичного викладу до практичного застосування знань через кейси, аналіз даних, моделювання ситуацій та інтерактивні методи навчання. Будуть продемонстровані приклади завдань, що формують економічне мислення, критичний аналіз і навички прийняття рішень.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Бех І. Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. Рідна школа. 2011. №8-9.
2. Бзовська Л., Ковнацька Р. Навчаємося через гру. Добірка ігрових вправ для учнів I-III класів. Львів : ЛМГО «Центр освітньої політики», 2020. 304 с.
3. Бізнес-планування: навч. посіб. / Т.Г.Васильців, Я.Д.Кочмарик, В.І.Блонська, Р.Л.Лупак. Київ: Знання, 2013. 207 с.
4. Богомольний Б.Р., Кононенко В.В., Чуєв П.М. Медицина екстремальних ситуацій: навч. посіб. Одеса: Одеський держ. мед. ун-т, 2001. 412 с. URL: <https://bit.ly/3VурwoI>
5. Бондар О. В. Ситуаційний менеджмент : навч. посіб. 2-ге вид., перероб та доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 388 с.
6. Гуревич Р. С., Скупий О. М. Інформаційно-комунікаційні технології у підготовці майбутніх учителів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : [зб. наук. пр.] / АПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України, Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Київ, Вінниця : Планер, 2009. С. 33-36.
7. Даниленко Л.І. Національно-патріотичне виховання учнів на уроках біології: метод. посібник / Л.І. Даниленко, С.О. Гончаренко, Т.В. Громова та ін. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2017. 79 с.
8. Денисенко О. Накази з кадрових питань : оформляємо без помилок І Олександр Денисенко // Практика управління закладом освіти. -2022. - № 1. - URL: <https://rn.edirshkoly.mcfr.ua/945958?forccDeviceType^I>
9. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
10. Державний стандарт початкової освіти : постанова КМУ від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови КМУ від 24.07.2019 №688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF>
11. Дитяча та юнацька психотерапія. Теорія і практика в сучасних наукових дослідженнях / За заг. ред. Г. Католик. Колективна

монографія. Львів : Астролябія, 2012. 312 с.

12. Для творчості дитини вірші, пісні, картини. Метод. посіб. / авт.-уклад.: Т.О.Піроженко, А. С. Шевчук. Київ : Вид. Дім «Слово», 2017. 128 с.
13. Етика ділового спілкування : навч. посібник [Воронкова В.Г. Беліченко А.Г., Мельник В.В., Ажажа М.А.]. Київ: Магнолія, 2006, 2019. 312 с.
14. Збірник документів по організації позашкільної освіти. Київ. 2002. 444с.
15. Зеленська Л. Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. № 9(195). 2021 С. 16-20. 28.
16. Зцілення травм війни: психосоціальний аспект / автор-упор. Т. Артеменко. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2022. 80 с. URL: <http://oipopp.ed-sp.net/?q=node/76861>
17. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / За заг. редакцією Г. Л. Єфремової. Суми : вид-во «СумДПУ імені А. С. Макаренка», 2020. 444 с.
18. Костюк А. В. (2014). Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету, 2014. № 2. С. 85-89.
19. Крижанівський В.В. Використання компетентнісно орієнтованих завдань на уроках географії. Педагогічний вісник, 2019. № (2)96. С. 20-21.
20. Крижанівський В.В. Географічна освіта: особливості організації навчальної діяльності. Педагогічний вісник, 2020. № (3)101. С. 45-48.
21. Крижанівський В.В. Компетентнісний потенціал географії. Педагогічний вісник, 2019. № (3)97. С. 34-36.
22. Крижанівський В.В. СТЕМ-географія: навчально-методичний посібник. Частина 1. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП ЧОР». 24 с.
23. Крижанівський В.В. Упровадження stem-елементів у шкільну географічну освіту. Педагогічний вісник, 2021. № (3)105. С. 34-35.
24. Ломакович С.В., Панченков О.А., Терещенко В.М. Участь у проєкті PISA як потенційна можливість побачити вітчизняну освіту без «прикрас». Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2015. № 11-12. С. 19-23. URL: <http://surl.li/edkle>
25. Наказ МОНУ № 1313 «Деякі питання організації та проведення супервізії» від 18 жовтня 2019 р. 2020 р., № 69, Т. 1. С.73.
26. Нова Українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://bit.ly/3cp4kEx> (дата звернення 14.05.2020).
27. Овчаренко О.П., Лазар А.П., Матюшко Р.П. Основи радіаційної медицини: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. 208 с.
28. Онопрієнко О. Нова українська школа : інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи : навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 208 с.
29. Освітня програма навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3ckLjDp>
30. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 №1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
31. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: наказ МОН України від 10.12.2021 № 1340. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
32. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 05.12.2015 № 389-VIII-XII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
33. Робінсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. / переклад з англ. Г. Лелів. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
34. Розвиваємо громадянські компетентності : другий клас / під заг. ред. Н.Бібік, Н.Софій. Київ, 2019. URL: http://www.ussf.kiev.ua/images/project-50/2class_5-Vartist_4.pdf

35. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
36. Сеїтосманов А., Фасоля О. Нова школа у нових громадах : посібник з ефективного управління освітою в об'єднаних територіальних громадах. Київ, 2017. 128 с.
37. Скрипник М. І. Технології професійного розвитку педагогів: методичний порадник. Київ, 2016. 231 с.
38. Стіл Дж., Мередіт К., Темпл Ч. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів»: Підготовлено для проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» / Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». Київ: Міленіум, 2001. 104 с.
39. Супервізія : професійна підтримка і професійний розвиток педагогів : порадник для супервізорів (наставників). - URL : <http://www.uspf.kiev.ua/images/news/2019.09.18/%D0%A1%D1%83%D0%BF%D0%B5%P1%80%P0%B2%P1%96%P0%B7%P1%96%P1%8F.pdf>
40. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. Кухаренко та ін. ; за ред. В. Кухаренка. Харків : Міськдрук, 2016. 284 с.
41. Тимошко Г. М. Особливості розвитку організаційної культури керівника в системі управління загальноосвітнім навчальним закладом. Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / ред. кол.: О. Л. Ануфрієва та ін. Київ, 2005. Вип. 3 (16). 2011. 588 с.
42. Типове положення про проведення супервізії впровадження Концепції «Нова українська школа» / уклад. : Клокар Н.І., Нікулочкіна О.В., Київ, 2018. 6 с.
43. Траутманн, Франц. Керівництво по інтервізії. Інститут Трімбос (Інститут психічного здоров'я і залежностей Голландії). Управління ООН по наркотикам і злочинності. Проектне Бюро в Балтійських країнах, 2010. 18 с.
44. Удовицька Т. А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис. Вип. 31. Т. VIII (50). Інститут вищої освіти НАПН України, 2013. 407-416.
45. Управлінське лідерство : виклики сьогодення : колективна монографія ; за заг. ред. В. В. Толкованова. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. 600 с.
46. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. / О.І. Пометун. Київ, 2020. 104 с.
47. Фінансова просвіта. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. URL: <https://www.fg.gov.ua/finansova-prosvita>
48. Цікава географія після уроків / В. М. Андрєєва, Харків: Видавнича група «Основа», 2007. 160 с
49. Чернов Б.О., Корнеєв В.П. Методи навчання географії в школі. Київ, 173 с.
50. Юр'єва Г. В. Компетентнісний підхід у навчанні Географія, 2018. № 19-20 (359-360). С. 14-17.
51. DLL 10: DaF für Jugendliche: Deutsch als Fremdsprache.Klett Sprachen GmbH, 2016. 199 s.
52. European Diploma in Psychology: Draft Proposal prepared for consultation from the EuroPsy2 Project Group. Version 2.7 revised. October 2003. URL: <http://www.europsy.eu.com>

Додаткова література:

1. Василенко І. Ю. Тренінг розвитку творчого мислення. Обдарована дитина. 2004. № 5. С. 52-55.
2. Все для школи: графіка, оформлення, дизайн. URL: <http://all-for-schools.blogspot.com>

3. Євтух М. Б., Пінковська Е. А., Черкашина Т. В. Методики особистісно-професійного самовдосконалення суб'єкта педагогічної діяльності на засадах самопізнання : навч.-метод. посіб. : для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2015. 400 с.
4. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст. 458.
5. Організація і методика соціально-педагогічного тренінгу : методичні рекомендації. Уклад. О. М. Шевчук. Умань, 2010. 37 с.
6. Ощепко Т.В. Професійна компетентність керівника загальноосвітнього навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3vbYtQA>
7. Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту : Постанова КМУ від 27.09.2017 №733. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF#Text>
8. Самооцінювання закладу освіти: ефективний інструмент підвищення управлінської діяльності. URL: <https://bit.ly/3wUZ8lt>
9. Северинова А.М., Якуша Л.Г. Фізика на кухні. Експеримент в домашніх умовах. Програма курсу за вибором з фізики для 8 класу. Черкаси: ЧОПОПП, 2021. 16 с.
10. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. 336 с. URL: <https://bit.ly/3uQrcxT>
11. Стрельников В. Ю. Роль емоційного інтелекту у забезпеченні здоров'я людини. Постметодика, 2010. № (6)97. С. 15-21.
12. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів : poradnik dla superwizoriv (nastavnikov). USAID, 2018. 60 с.
13. Boissard P. L'évaluation formative: un outil de progression. URL: <http://surl.li/ealag>
14. Increasing motivation through students setting goal. URL: <http://surl.li/eakxv>
15. What Is Flipped Learning? URL: <http://surl.li/eakyu>